

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו זברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

מערכת: 073-249-0403
sikumhadaf12@gmail.com

לע"נ
הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
נלב"ע כ"ד ניסן תשע"ז

גליון
262/3

אומות הם, אבל לרבי יוחנן שהם לשונות שבדו חכמים מלבם להיות נודר בו שלא יבא להוציא את השם ואינם מפורשים בתורה יותר מידות - צריך לתקן המשנה ולשנות בתחילה 'כל ידות נדרים כנדרים', והתנא מפרש תחילה ידות שפתח בהם.

איש כי יפליא נדר נזיר להזיר לה - מ'נזיר להזיר' למדים שידות נזירות כנזירות, ומקישים נדרים לנזירות שגם בהם ידות כנדר, וכן מקישים להיפך - מה נדרים עובר בכל יחל ובל תאחר, ובעל מיפר נדרי אשתו ואב מיפר נדרי בתו - אף בנזירות כן.

לנדור נדר - לסובר שדברה תורה כלשון בני אדם אין בזה שום דרשה, שדרך התורה לכתוב הפעולה קודם, מה שאין כך 'נזיר להזיר' משינוי הסדר דורשים ידות. ולסובר שלא דברה התורה כלשון בני אדם דורשים ידות נדרים מ'לנדור נדר', ולומדים בהיקש נזירות מנדרים, ומ'נזיר להזיר' לומדים שנזירות חלה על נזירות, שאם אמר: 'הריני נזיר היום הריני נזיר היום' - נזיר שישים יום. ולסובר דברה תורה כלשון בני אדם אם סובר שנזירות חלה על נזירות לומד זאת מכך שנאמר 'להזיר' ולא 'ליזור'.

דף ג' - ע"ב
ככל היוצא מפיו יעשה - במערבא סברו שהסובר דברה תורה כלשון בני אדם לומד מזה דין ידות (ולא מ'נזיר להזיר' כנ"ל בעמוד א'). וגם לומדים מזה שנדר שהותר מקצתו הותר כולו, ולסובר לא דברה תורה כלשון בני אדם (ולומד ידות מ'לנדור נדר') לומד מזה רק שנדר שהותר מקצתו הותר כולו.

בנזירות עובר בכל יחל (מהיקש לנדרים) - שכשאוכל ענבים או שותה יין עובר שני לאוין, בל יאכל או בל ישתה, ובל יחל.

בנזירות עובר בכל תאחר (מהיקש לנדרים) - כגון שאמר לא אפטר מן העולם עד שאהא נזיר, והרי הוא כאומר הרי עלי למנות נזירות בעניין שלא יהא חשש בדבר שאשלים נזירותי קודם שאפטר מן העולם, וכיון שיש לו לחשוש כל שעה שמא ימות צריך להתחיל נזירותו מיד, אבל אם אמר 'הריני נזיר' - הרי הוא נזיר מיד, ולא שייך בל תאחר, ואם אמר 'לכשארצה אהא נזיר' - אינו בכל תאחר, שהרי התנה לכשארצה ואינו רוצה. (ולהלן בדף ד' יתבארו עוד אופנים שעובר הנזיר בכל תאחר).

מסכת נדרים פרק ראשון - כל כנויי

נדרים דף ב'. יום ה' פרשת נח - ב' חשוון תשפ"ג

דף ב' - ע"א
משנה . כל כינויי נדרים כנדרים, חרמים כחרמים, שבועות כשבועות, ונזירות כנזירות. מה הם כינויים - לרבי יוחנן לשון האומות, ואפילו לשון קונם קונח שהם כינויים לקרבן אף על פי שאינו מעיקר לשונם ושורשיו, ונשתבש בידם מלשון קרבן שבלשון הקודש. ולריש לקיש לשון שבדו חכמים להיות נודרים בו, ונדר דאורייתא הוא וכשאר לשון האומות שהוא לשון שבדו מלבם. [שבועה בלי הזכרת שם: לר"ן - שבועה גמורה. לר"ת - במושבע מפי עצמו הרי זו שבועה גמורה, במושבע מפי אחרים צריך להזכיר שם. להראב"ד - אסור ואין בו מלקות].

ידות נדרים כנדרים - שהאומר לחבירו מודרני ממך, או מופרשני ממך, או מרוחקני ממך, וסיים: 'שאני אוכל לך', או 'שאני טועם לך', אף על פי שלא גמר דיבורו שיהא אסור או שיהא כקרבן - הרי זה כנדר. ורבי עקיבא היה חוכך להחמיר באומר 'מנודה אני לך'.

דף ב' - ע"ב
שנה התנא שכינויים כעיקר גם בשבועות - משום שבועות נכתבו בתורה יחד עם נדרים, ואגב כן שנה גם את השאר (מה שאין כן במשנה במסכת נזיר לא שנה השאר). אך הפסיק בחרמים בין נדרים לשבועות - משום שהם דומים לנדרים ששניהם איסור חפצא, מה שאין כן שבועה אוסר עצמו על החפץ [לר"ן ורוב הראשונים נדר בלשון שבועה ושבועה בלשון נדר לא מהני, אבל לרמב"ן מהני מדין ידות].

לתירוץ ראשון בגמרא התנא אינו מקפיד לפרש הדין שהתחיל בו, ולפעמים מתחיל לפרש מה שסיים, ולפעמים מה שהתחיל, ולכן שנה לפעמים לכך ולפעמים כך להודיע שאין בזה קפיידא.

נדרים דף ג'. יום ו' פרשת נח - ג' חשוון תשפ"ג

דף ג' - ע"א
לתירוץ שני: התנא מקפיד לפרש קודם הדין שפתח עמו, והטעם שבמשנה פירש דין ידות קודם שפירש הכינויים, משום שלמד דין ידות מדרשה וחביב עליו. התנא פתח בכינויים שהם דאורייתא ואחר כך ידות הנלמדים מדרשה, והיינו לריש לקיש שכינויים לשון

ידיים, שנאמר 'נזיר להזיר לה', וידות ילפינן מלהזיר והוקשו לנזירות שיהיו בהפלאה.

גופו של גט - הרי את מותרת לכל אדם, לרבי יהודה - צריך לכתוב 'ודין דיהוי ליכי מינאי ספר תירוכין ואיגרת שבוקין', שאם לא כתב כן הוי ידיים שאין מוכיחות, שאפשר שבדיבור מגרשה.

לשמואל - נחלקו בדין ידיים שאין מוכיחות, שלחכמים הוי ידיים, שמשמע שהבעל הוא המגרש בגט זה, ולרבי יהודה לא הוי ידיים.

לאביי - גם לרבי יהודה ידיים שאין מוכיחות הוי ידיים, ודווקא בגט חולק משום שצריך לשון כריתות (ולהלן בדף ו' חזר בו אביי).

לרבא - גם לחכמים ידיים שאין מוכיחות אינם ידיים, ודווקא בגט לא הצריכו חכמים שיהא הלשון מוכיח משום שהעניין מוכיח - שאין אדם מגרש אשת חבירו (וחכמים ור"נ נחלקו בין לענין כתיבת 'ודין', ובין לענין כתיבת 'מינאי').

נדריים דף ו'. יום ב' פרשת לך לך - ו' חשוון תשפ"ג

דף ו' - ע"א

היה כבר מונח לפניו, ואמר: 'הרי הוא עלי' או 'הרי זה עלי' - תניא בברייתא שנאסר עליו הכיכר, לאביי שידיים שאינם מוכיחות הוו ידיים - גם אם לא אמר 'עלי' אסור, שכיון שאינן מוכיחות מחמירים שמא נתכוין 'הרי הוא הקדש', אלא שבלא 'עלי' גם אחרים אסורים, שמא נתכוין להקדש, ורק בהוסיף 'עלי' רק הוא אסור בו. היה חייב חטאת או אשם ואמר על בהמה 'הרי זו חטאתי' 'הרי זו אשמי' - הרי זה חטאת ואשם, אבל אם אמר 'הרי זו חטאת' או 'אשם' תניא בברייתא שלא אמר כלום, לאביי היינו דווקא לשיטת רבי יהודה שידיים שאין מוכיחות לא הוי ידיים, אבל לסובר שהוי ידיים הרי זה חטאת ואשם, כיון שחייב בזה.

מחלוקת רבי יהודה וחכמים אם צריך לכתוב בגט 'ודין דיהוי ליכי מינאי' - לדברי אביי לעיל (דף ה') לכו"ע ידיים שאין מוכיחות הוי ידיים, ורק בגט סובר רבי יהודה שצריך לכתוב כן מפני שצריך כריתות, אבל למסקנת אביי כאן נחלקו במחלוקת אם ידיים שאין מוכיחות הוו ידיים או לא. ולרבא - לכו"ע לא הוו ידיים, ורק בגט סוברים חכמים שאין צריך לכתוב ודין וכו', משום שאין אדם מגרש אשת חבירו.

דף ו' - ע"ב

יד לקידושין - הסתפק רב פפא אם יש יד אפילו בידיים מוכיחות, וכגון שנתן לאשה שתי פרוטות ואמר לה 'הרי את מקודשת לי', ואמר לחברתה 'ואת' [אבל אם אחר קידושי הראשונה נתן לשניה פרוטה ואמר לה 'ואת' - פשוט שמקודשת, שאין זה יד אלא קידושין עצמם], הגם שמוכח שכוונתו 'ואת נמי מקודשת לי' [וחברתה מקבלת פרוטה אחת לעצמה ופרוטה השניה בשליחות חברתה], אם אין יד לקידושין מפרשים את דבריו 'ואת ראתי איך קידשתי אותה'. וצדדי הספק: האם לומדים קידושין במה מצינו מנדרים, או שאני נדרים שחמורים שחלים על ידי דיבור בעלמא אבל לקידושין צריך מעשה. [ולהלכה - ספק דאורייתא לחומרא, ויש יד לקידושין. ולגיטין בוודאי יש יד, ולא נחלקו רבי יהודה וחכמים בגיטין אלא ביד שאינו מוכיח, והיינו משום שבגט יש מעשה נתינת הגט לידה, והרי זה עיקר מוכיח].

יד לפאה - איבעיא אם יש יד, כגון שאמר 'ערוגה זו פאה' ויש בה שיעור פאה, ואמר על ערוגה אחרת 'וזו' (ולא וזו גם כן). אפילו אם תמצא לומר שאין יד לקידושין, שמא יש יד בפאה, כיון שהוקשה לקרבנות בפסוק 'לא תאחר

שלא חלה עליו נזירות מיד - שצריך לצאת מיד ולקבל עליו נזירות, ואף לסובר שחלה נזירות מיד (ולמר בר רב אשי לכו"ע חלה מיד, ונחלקו רק אם חייב מלקות אם אכל ענבים וכדו' בעודו בבית הקברות) עובר בכל תאחר משום שמאחר נזירות בטוהרה. נזיר שטימא עצמו לוקה גם משום כל תאחר - שמאחר נזירות טוהרה כנ"ל.

עוד אופנים לאיסור כל תאחר בנזירות: לרב אחא בריה דרב איקא - כשמאחר תגלחתו, ואפילו לסובר שאינה מעכבת התרת נזירותו - שמאחר תגלחת מצוה. למר זוטרא בריה דרב מרי - כשמאחר קרבנותיו אחר שלשה רגלים. ואף שדרשו מהפסוק 'כי דרוש ידרשנו' שיש כל תאחר בחטאות ואשמות, הוצרכו ללמדו לנזיר כיון שיש בו קולא שאם גילח על אחת משלש הקרבנות שמוטל עליו להביא (חטאת, עולה, שלמים) יצא, ס"ד שאינו עובר בכל תאחר. או משום שאי אפשר לנדור בחטאת נזיר בנדר, והגם שחטאת חלב ויולדת גם אינה נתפסת בנדר ואף על פי כן עובר בכל תאחר, שונה חטאת חלב שבאה לכפרה וחטאת יולדת באה להתיר באכילת

קדשים (אך מה שסוברים חכמים שאם אמר הריני נזיר אפילו מחרצן הרי הוא נזיר לכל הדינים, אינה קולא לומר שמשום כן ס"ד שאינו עובר בכל תאחר).

דף ד' - ע"ב

האב מיפר נזירות בתו ובעל מיפר נזירות אשתו נלמד מהיקש נזירות לנדרים, שאי אפשר ללמוד זאת במה מצינו מנדרים - שיש לומר שרק נדרים שאין להם קצבה יכול להפר כדי שלא תצטער עולמית, מה שאין כן סתם נזירות שאינה אלא שלושים יום.

מה ששנינו במשנה: האומר לחבירו מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך שאני אוכל לך שאני טועם לך אסור, מפרש שמואל שצריך לומר עם כל אחד מהלשונות שברישא גם 'שאני אוכל לך' או 'שאני טועם לך', ולפי המהלך הראשון בגמרא כוונת שמואל היא שאם יאמר רק 'מודרני' או רק 'שאני אוכל' אינו משמע לשון איסור כלל (ולפי ס"ד בש"ס גם יד שאינו מוכיח אינו).

נדריים דף ה'. יום א' פרשת לך לך - ה' חשוון תשפ"ג

דף ה' - ע"א

מהלכי הגמרא בפירוש מאמרו של שמואל בפירוש המשנה ש'מודרני ממך מופרשני ממך מרוחקני ממך' היינו שעם כל אחד מהלשונות אמר גם 'שאני אוכל לך' או 'שאני טועם לך': א. אם אמר רק חלק אחד לא משמע איסור כלל, ואף לא יד שאינו מוכיח. והגמרא דוחה פירוש זה ממשמעות הברייתא.

ב. כשאמר ב' החלקים - הוא אסור וחבירו מותר, אבל אמר רק 'מודרני הימך' וכדו' - שניהם אסורים, אלא אם כן פירש שרק הוא יאסר או רק חבירו יאסר. וחזרה הגמרא והוכיחה שאם אמר 'מודרני הימך' רק הוא אסור, ורק באומר 'מודרני לך' שניהם אסורים (אם לא אמר שאני אוכל לך), ואם כך אין לפרש כן במשנה שנקטה 'הימך'.

ג. כשאמר ב' החלקים אסור רק באכילה, אבל אמר רק 'מודרני ממך' אסור גם בהנאה, שידיים שאין מוכיחות הוי ידיים, והגמרא דוחה פירוש זה שאין זה במשמעות דברי שמואל.

ד. מסקנת הגמרא: אם לא אמר ב' החלקים אינו אסור כלל, שיש לפרש כוונתו: מודרני - שלא אדבר עמך, מופרשני - שלא אעסוק עמך במשא ומתן, מרוחקני - שלא אעמוד בד' אמות שלך, והוי ידיים שאין מוכיחות, ותנא דמתניתין סובר שאינם ידיים, ממה שקתני מודרני ממך וגם שאיני אוכל לך (וכן סובר שמואל לדינא).

דף ה' - ע"ב

ידיים שאין מוכיחות - לאביי הוי ידיים, לרבא לא הוי

מתו כל האנשים' והם דתן ואבירם שירדו מנכסיהם ולא היו דבריהם נשמעים להלשין על משה לפרעה, או משום ששנינו שכל מקום שנתנו חכמים עיניהם היינו או מיתה או עוני הרי שהם שווים.

אין בין נידוי להפרה ולא כלום. [לרי"ף ורמב"ם - היינו בכל נידוי. לתוספות - רק בנידוי למזכיר שם לבטלה, שהוא לאיים עליו שלא יזכיר עוד, וכן לממון, אבל לאפקרותא אין מתירין אלא לאחר שלושים יום].

תלמיד חכם מנדה ומיפר לעצמו, ואין אומרים שאין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים. [לרשב"א: רק נידוי שהוא ממידת חסידות, לרמב"ם: כל נידוי. בני ביתו של מנודה צריכים להתרחק ממנו, ולראב"ד אשתו אינה חייבת לנהוג בו נידוי].

נדריים דף ח'. יום ד' פר' לך - ח' חשון תשפ"ג

דף ח' - ע"א

נשבעים לקיים את המצוה, ודבר הגון הוא להישבע כן, שנאמר 'נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדק'. ואם לא קיים המצוה עובר בבל יחל, אך אין לוקה, שנאמר 'להרע או להיטיב' והיינו בדבר הרשות.

האומר שבועה שאשכים ואשנה פרק זה או מסכתא זו - שבועה גדולה נשבע לאלוקי ישראל, ואף שמושבע ועומד מהר סיני אין אומרים שאין שבועה חלה על שבועה, כיון שאין הציווי ללמוד מפורש בתורה, אלא חז"ל דרשו מ'ושננתם' - שיהיו דברי תורה מחודדים בפיקד, שאם ישאלך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, ולולי דרשת חז"ל היה יכול לפטור עצמו בקריאת שמע שחרית וערבית.

האומר לחבירו נשכים ונשנה פרק זה - עליו להשכים, כמו שנהג הקב"ה, שנאמר 'ויאמר אלי קום צא על הבקעה... ואצא על הבקעה והנה שם כבוד ה' עומד'. וקבלה לדבר מצוה חייב לקיים אף שלא אמר לשון נדר או שבועה, שנאמר 'בפיקד' - זו צדקה, והוא הדין לכל דבר מצוה.

נידוהו בחלום - חוששים שמא בשליחות המקום נתנדה [וצ"ע אם צריך לנהוג כל דיני מנודה], לפיכך צריך שעשרה בני אדם יתירו לו - ששכינה עמהם. וצריך עשרה שמלמדים לאחרים, אבל למדו לעצמם אינם חשובים כל כך, וי"א דווקא אם מלמדים גמרא אבל משניות בלבד לא. ואם אינו מוצא כאלו עשרה - יעמוד על פרשת דרכים ויתן שלום לבני אדם, עד שיאמר שלום לעשרה בני אדם שמלמדים. ואפילו אם מכיר מי היה זה שנידוהו בחלום אין אותו האדם יכול להתירו, שמא עשוהו שליח לנדות ולא להתיר. [נדר בחלום - לר"ן אין ראיה מכאן שצריך התרה, שדווקא בנידוי חוששים שמא מן השמים נדוהו, ולרשב"א גם נדר בחלום צריך התרה].

נדוהו והתירוהו בחלום, כיון שאין חלום בלי דברים בטלים חושש שמא עשאוהו שליח לנדות ולא להתיר.

דף ח' - ע"ב

בעל יכול להיות שליח למסור פתח חרטת אשתו לפני בית דין אם הם כבר מקובצים, משום שאשתו כגופו, אבל אם אינם מקובצים לא יקבצם לכך, שלכתחילה צריך שיהא הנודר בפני המתירים. ולהיות שליח לשאר בני אדם - אפילו הדיינים מקובצים לא. [לתוספות: בשאר בני אדם מותר, ורק באשתו כיון שנדרה קשים אצלו וגם צריך לטרוח לקבצם חוששים שמא יוסיף מדעתו על חרטתה. לרבינו שמשון: שולח אדם חרטת נדרו בכתב לבית דין, שחכם יכול להתיר נדרו אפילו בלי ידיעתו כשם שבעל יכול להפר נדרי אשתו שלא בידיעתה].

[כל הנדרים חכם מתיר חוץ מנדרי עצמו, ולרבי יהודה

לשלמו כי דרש ידרשנו הוא מעמך' ש'מעמך' נדרש ללקט שכחה ופאה, וקרבנות יש להם יד ואין היקש למחצה, או שמא הוקשו לקרבנות רק לענין בל תאחר. [להלכה: לרשב"א ורמב"ן - ספק דאורייתא דאיסורא הוא ולחומרא. לר"ן - ספק ממון עניים לקולא וכדין ספק ממון].

יכול אדם לעשות כל שדהו פאה - שנאמר 'פאת שדך', ולא 'פאה שבשדך'.

נדריים דף ז'. יום ג' פרשת לך לך - ז' חשון תשפ"ג

יום זה הוקדש לעילוי נשמתו של מחולל הדף היומי מורינו ורבינו הגה"ק ר' יהודה מאיר שפירא מלובלין ב"ר יעקב שמשון זצ"ל
ת. נ. צ. ב. ה.

דף ז' - ע"א

יד לצדקה - איבעיא אם יש יד, כגון שאמר 'זוז זה לצדקה', ועל זוז אחר אמר 'זזה', האם כיון שהוקשה צדקה לקרבנות בפסוק 'מוצא שפתיך תשמור... אשר דברת בפיקד', 'בפיקד' - זו צדקה, יש לה יד, או שהוקשה רק לענין בל תאחר. [להלכה: לרמב"ן ורשב"א לחומרא, ולר"ן לקולא].

יד להפקר - איבעיא, אם תמצא לומר יש יד לצדקה הפקר גם צדקה הוא ויש לו יד, או שאינו דומה לצדקה, שצדקה לעניים והפקר בין לעניים ובין לעשירים. [להלכה: ספק ממון לקולא].

זימון לבית הכסא ולמרחץ - איבעיא אם יש זימון ואסור לקרות בו קריאת שמע, או אין זימון.

אם תמצא לומר שיש זימון לבית הכסא איבעיא אם יש יד - כגון שאמר 'בית זה לבית הכסא', ועל בית אחר אמר 'זזה', האם יש יד ומפרשים כוונתו שגם בית זה יהיה בית הכסא, או אין יד ומפרשים כוונתו שיהיה לתשמיש. [להלכה - כיון שזימון דרבנן, ספק דרבנן לקולא].

'מנודה אני לך שאני אוכל' - רבי עקיבא היה מסופק בזה, והחמיר לאיסור ולא למלקות.

מחלוקת רבי עקיבא וחכמים: לרב פפא - 'נדינא' לכו"ע אסור ולוקה, שהוא לשון הרחקה וכלשון 'מרוחקני' שבמשנה. 'משמתא' לכו"ע מותר. ונחלקו ב'מנודה'. לרב חסדא - נחלקו גם ב'משמתא', שרבי עקיבא עשה עצמו כמי שהוא ב'משמתא' לאיסור הנאה. [לפי הבבלי סברת רבי עקיבא היא שמנודה הוא לשון הרחקה, ולפי הירושלמי: שעשה עצמו כמנודה שאסור ליהנות מכל נכסיו, להלכה: אין הלכה כרבי עקיבא, שהלכה כדבריו רק מחבירו ולא מחביריו. מנודה מבית דין: לפי רב ברוך בר שמואל כל נכסיו אסורים, ולפי הר"ן רק במוחרם מבית הדין הגדול].

דף ז' - ע"ב

נדוהו בפניו - אין מתירים לו אלא בפניו, שאם יתירו שלא בפניו ולא ידע מכך, כשלא ינהגו בו נידוי יבא לחשד. נדוהו שלא בפניו - מתירים לו בין בפניו בין שלא בפניו, שאין חשד חשד שאף הוא סובר שהתירוהו שלא בפניו כשם שנדוהו שלא בפניו.

השומע הזכרת השם לבטלה מפי חבירו - צריך לנדוהו, שעבר על האמור 'את ה' אלוקיך תירא', ואם לא נדהו ראוי בעצמו להתנדות, שענשו קשה משום שבכל מקום שהזכרת השם מצויה שם עניות מצויה, שנאמר 'בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבא אליך וברכתך', וממה שהזכרת השם למצוה מביאה ברכה ועושר, הזכרה לשוא גורמת עניות, ועניות קשה כמיתה, שנאמר 'כי

דף י' - ע"א

מה ששינו במשנה שכשרים מתנדבים ולא נודרים - לתירוץ בתרא היינו לרבי יהודה, ודרש הפסוק 'טוב אשר לא תדור' - טוב מזה ומזה שאינו נודר אלא נודב ומשלם, אבל לרבי מאיר גם זה לא טוב.

לרבי יהודה חסידים הראשונים היו מתאווים להביא גם קרבנות של חובה, וכגון חטאת, אך לפי שאין הקב"ה מביא תקלה על ידיהם ואינם באים לידי חיוב זה, הם מתנדבים נזירות, וכיון שלכוונה זו הם עושים נקראת נדבה. לרבי שמעון לא התנדבו בנזירות, כדי שלא יקראו חוטאים שנאמר 'וכפר עליו מאשר חטא על הנפש', אלא הביאו רק עולות ושלמים ותודה וד' מיני לחמה.

ג' תנאים סוברים שיש חטא בקבלת נזירות: לשמעון הצדיק רק בנזיר טמא - שמתחרט על נזירותו, לרבי שמעון ורבי אלעזר הקפר גם נזיר טהור, שנאמר 'מאשר חטא על הנפש' - שציער עצמו מן היין, וקל וחומר היושב בתענית, ואמנם הפסוק נאמר בנזיר טמא - משום ששנה בחטא, אך גם נזיר שלא נטמא נקרא חוטא.

קונם קונח קונס - כינויים ל'קרבן'. חרק חרך חרף - כינויים ל'חרם' [ובארץ יהודה שמכירים בחרמי כהנים דווקא במפרש לבדק הבית]. נזיק נזיח פזיח - כינויים לנזירות, שבותה שקוקה - כינויים לשבועה, וכן נודר 'במוהי' הוא כינוי לשבועה, שהוא כינוי למשה רבינו שנשבע כאמור 'ויאל משה'.

כינויים - לרבי יוחנן לשון אומות הם, לריש לקיש לשון שחידשו חכמים להיות נודר בו, כדי שלא יבא לומר 'לה' קרבן', מאחר שכתוב 'קרבן לה', ושמא יאמר לה' ויתחרט מלגמור דבריו ונמצא שהוציא שם לבטלה, וכדי שלא יבא לידי כך תיקנו שלא יאמר קרבן כלל אלא כינויים [וקיי"ל כרבי יוחנן].

דף י' - ע"ב

'קרבן לה' ולא 'לה' קרבן' - שצריך להקדיש בלשון זו, כדי שאם יתחרט באמצע לא יאמר שם לבטלה, ואף שבשעה שהזכיר השם לא היה לבטלה, וקל וחומר למזכיר שם שמים לבטלה.

כינוי כינויין, בנדרים - מקנמנא, מקנחנא, מקנסנא. בחרם - חרקים, חרכים, חרפים. בנזירות - מחזקנא, מנזחנא, מפחנא. בשבועות - שבובאל, שבותיאל, שקוקאל - לבית שמאי אסורים ולבית הלל מותרים. וטעמם: לפי הוי אמינא - לבית שמאי כינויים לשון אומות, והם מדברים גם בכינויי כינויים, ולבית הלל הם לשון שבדו חכמים, ולא תיקנו אלא כינויים עצמם. למסקנא: א, אמנם יש מהאומות שמדברים כן, אך כיון שאין זה עיקר לשונם אלא משוש סוברים בית הלל שאי אפשר לנודר בהם. ב, מעיקר הדין אין נודרים בהם, אלא שבית שמאי גזרו עליהם משום כינויים. [והלכה כבית הלל].

איבעיא אם מופחזנא מיתחזנא מיתעזנא הם כינויי כינויין, וכן איבעיא ב'קינמא', האם נתכוון לקונם, או כוונתו לקינמון בושם. וכן איבעיא ב'קינה' אם נתכוון לקינה של תרנגולים או לשון קונם הוא.

שבואל - שבואל בן גרשום משמע, ואינה שבועה. אשביטא אשקיקא קרישנא - לא אמר כלום.

מה ששינו ש'נדר במוהי' הוא כינוי לשבועה, היינו כשאמר 'בממותא' (-שבועה) דאמר מודה (-שבועה משה) אבל אמר 'במוהי' בלבד אינו כלום. [ויש גורסים: שאם אמר 'במוהי' בבי"ת לא אמר כלום, ודווקא אם אמר 'מוהי' לבד הוי כינוי].

גם נדרי אשתו שבינה לבין אחרים, וכן הלכה. ויחד עם שנים אחרים מסתפק הר"ן אם יכול להתיר.

אין יפה לתלמיד להתיר נדר במקום רבו, משום כבוד רבו, ואפילו יחד עם עוד שניים [וגם לא יושב תלמידו שיתירו]. אבל מותר להטיל שמתא על אדם במקום רבו.

יחיד מומחה מתיר נידוי ונדר. [י"א דווקא אם הוא סמוך, ולרמב"ם ור"ן אף שאינו סמוך כל שהוא מובהק ובקי בהלכות נדרים, ובמקום שאין מומחה יכולים שלושה הדיוטות להתיר שמתא].

'זרחה לכם יראי שמי' - אלו בני אדם שיראים להוציא שם שמים לבטלה.

'שמש צדקה ומרפא בכנפיה' - לאביי אבק הנראה בחמה הוא רפואה, לריש לקיש היינו לעולם הבא לאחר תחיית המתים, שלא יהיה גיהנום, אלא הקב"ה מוציא חמה מנרתיקה, וצדיקים מתרפאים ומתעדינים בה, ורשעים נידונים בה.

דף ט' - ע"א

משנה. 'כנדרי רשעים הריני' והיה נזיר עובר לפניו - הרי הוא נזיר [ואם אמר 'הריני' בלבד, לרבותיו של הר"ן אינו נזיר (וגרע מלשון 'אהא' לבד שהוא נזיר), לר"ן - נזיר]. וכן אם היתה בהמה לפניו ואמר 'כנדרי רשעים עלי' - חייב קרבן, וכן אם היה ככר לפניו ואמר 'כנדרי רשעים הימנו' - הרי הוא אסור עליו בשבועה, אף על פי שלא הוציא שבועה מפיו.

'כנדרי כשרים הריני' אפילו היה נזיר לפניו, או 'עלי' ובהמה לפניו, או 'הימנו' וככר לפניו - לא אמר כלום, שאין הכשרים נודרים.

כנדבת כשרים נדר בנזיר או בקרבן - אם נזיר או בהמה לפניו הרי זה נזיר וקרבן, שהרי הכשרים מתנדבים, אבל ככר מונח לפניו אינה שבועה שאין הכשרים נשבעים.

'טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם' - לרבי מאיר - טוב מזה ומזה שאינו נודר כל עיקר, ולתירוץ קמא לרבי מאיר נדבה טוב לנדוב. לרבי יהודה - טוב מזה ומזה נודר ומשלם. ומשנתנו ששנתה שהכשרים נודבים ולא נודרים - כרבי מאיר. (ולהלן דף י'. יש דרך נוספת).

דף ט' - ע"ב

כשרים מתנדבים ולא נודרים - שוא יבא לידי תקלה ויעבור על כל תאחר, אבל בנדבה אינו בא לידי תקלה, שיכול לנהוג כהלל הזקן שלא מעל אדם בעולתו מעולם, שהיה מביאה חולין לפתח העזרה, ומקדישה, וסומך עליה ושוחטה לאלתר על כל תאחר.

כשרים מתנדבים בנזירות ולא נודרים, כלומר, שאין נודרים אלא באופן שכוונתם רצויה שאין לחוש שיבואו לידי תקלה, וכגון זה שקיבל עליו נזירות מפני שהיה יפה עיניים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים, ונסתכל בבבואה שלו במעיין המים, ופחז עליו יצרו וביקש לטרדו מן העולם, ואמר ליצרו רשע למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שעתידי להיות רימה ותולעה, העבודה שאגלחך לשמים. וכשנטמא והביא קרבנו, נשקו שמעון הצדיק על ראשו, ואמר לו: בני, כמוך ירבו נודרי נזירות בישראל, עליך הכתוב אומר 'איש כי יפליא לנדור נדר נזיר לה'.

שמעון הצדיק לא רצה לאכול מאשם נזיר טמא אלא מזה של הנ"ל, שכשהם מתחרטים על מעשיהם הרעים הם נודרים, וכיון שמתחילה לא נתכוונו אלא לנזירות של שלושים יום ממילא כשהם נטמאים ורבים עליהם ימי נזירות הם מתחרטים, ואין כוונתם רצויה, ואף קרבנותיהם אינם רצויים, ודומים לחולין בעזרה.

© כל הזכויות שמורות

